

SVJEDOČENJE DOMINIKANCA O. DRAGE KOLIMBATOVIĆA O BLAJBURŠKOM ZLOČINU

»Umjesto utočišta, u Englezima našosmo krvnike«

Tomislav Vuković

Govorim o najvećoj tragediji hrvatskog naroda u njegovoj trinaeststoljetnoj povijesti, o blajburškoj tragediji. Govorim o svemu što sam u njoj osobno doživio. Doduše, o njoj je već podosta napisano, ali još uvijek premalo s obzirom na broj žrtava što ih je progutala. Stoga držim da je dragocjeno svjedočenje svih koji su preživjeli te strahote, jer ono predstavlja kamičak u slaganju mozaika toga najkrvavijeg dijela naše povijesti - napisao je u uvodnim riječima svoje knjige »Moj Bleiburg« dominikanac o. Drago Kolimbatović.

Rođen je 15. rujna 1925. u Supetru na otoku Braču, gdje je završio osnovnu školu a klasičnu gimnaziju u Bolu. Nakon filozofsko-teoloških studija u Dubrovniku i Zagrebu za redom je za svećenika Hrvatske dominikanske provincije g. 1953. Obnašao je razne službe u redovničkoj zajednici: bio je starješina u nekoliko samostana, župnik u Zagrebu i u Klopču kod Zenice te provincijal od 1967. do 1971. Bio je osim toga glasoviti i omiljeni misionar, propovjednik i duhovnik, a trenutno djeluje u dominikanskom samostanu sv. Nikole u Korčuli. Osim djela o Bleiburgu, koje je prevedeno i na ruski jezik, napisao je i vrlo uspješnu knjigu "Iz torbe pučkog misionara".

Čini se kao da je "Moj Bleiburg" napisao u jednome mahu, opisi događaja i osoba s lakoćom se nižu jedni do drugih a čitatelj ubrzo i sam postaje autorov suputnik na njegovu putu patnji i neizvjesnosti.

Cesta prema Sloveniji nalik na lavu

Na samome početku »svoga« Bleiburga, uz živopisan opis kolone izbjeglica donosi zanimljivu usporedbu i uzroke napuštanja domovine:

»Doseljenje Hrvata u ove naše krajeve odigralo se početkom srednjega vijeka za vrijeme 'seobe naroda'. A naš je narod također nazvao 'seobom naroda' ono što se dogodilo u mjesecu travnju 1945. godine. Na jednoj cesti koja je vodila iz Zagreba prema Sloveniji i prolazila uz Samobor, promet je iz dana u dan bivao sve veći. Ispočetka su to bila samo motorna vozila, a poslije, gotovo isključivo, seljačka zaprežna kola. Pred partizanskim hordama narod je bježao odasvud, ali najviše iz Slavonije i Bosanske Posavine. Vukao je za sobom sve što je mogao: krave, telad i volove privezane za kola. A na kolima naslagane gajbe sa svinjama i raznovrsnom peradi. Neka su kola bila natovarena vrećama žita, a druga opet madracima i kojekakvom posteljinom. Cesta je bila nalik na lavu koja se valja i daje naslutiti zlo i katastrofu. Zacijelo je promidžba NDH-a pridonijela svoj

udio u ovoj drugoj 'seobi Hrvata', ali je također izvan svake sumnje da je malo tko mogao ostati ravnodušan pred činjenicom da partizanske horde u svom naletu ubijaju sve koji se usprotive njihovoj ateističkoj ideologiji. Zbog toga ni mi u samostanu nismo mogli ostati ravnodušni... Naš prvotni cilj nije bio Austrija, nego susret s Englezima, jer je vladalo uvjerenje da će oni prihvatiti sve izbjeglice i zaštititi ih od komunističke aždaje ipak su na put krenuli samo o. Blago Dragun, o. Emanuel Kisić, moj kolega Božidar Jakšić i ja.«

»Čuli su se povici s raznih strana«

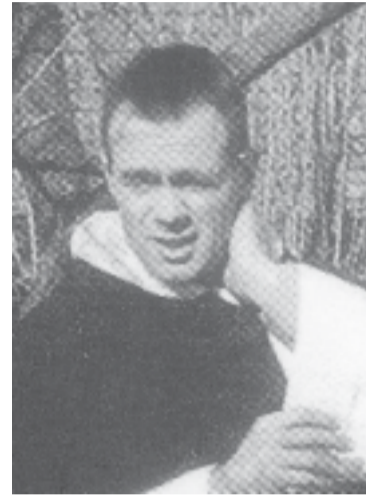
Nakon danonoćnog hodanja nepregledna je kolona 8. svibnja stigla do Celja i nastavila put prema Dravogradu, gdje su ugledali za njih šokantan prizor: od engleskih vojnika zatvoren prijelaz preko mosta! Svoju nevjericu i ogorčenost o. Kolimbatović je sazeo u naslov poglavlja: »Umjesto utočišta, u Englezi-

»Usljedio je gorko iskustvo koje smo mogli očekivati od divljih Bušmana, a ne od kulturnih Engleza. Njihovi vojnici, pod izlikom provjeravanja ne skrivamo li kakvo oružje, izvršili su pravu pljačku. Oteli su svu zlatninu i sve dragocjenosti što su ih pojedinci nosili sa sobom, da im pri dolasku u strani svijet posluži kao daska spasa.«

ma našosmo krvnike«, u kojemu opisuje tadašnji očaj izbjeglih:

»Mnoštva sveudilj pristižu. Osjeća se kaos i posvemašnja dezorijentacija, a mrkla noć na pomolu. Iznemogli od pješčenja svaki liježe gdje već nađe pedalj slobodnog prostora, da već prije zore bude probuđen od novog mnoštva što pristiže. Sve je u jednom oblaku prašine. Doznajemo da pregovaranja s engleskim čelnicima nisu urodila željenim plodom. Naprotiv, Englezi traže razoružanje svih hrvatskih jedinica, predaju partizanima i povratak u Jugoslaviju. Od sveopćeg protestiranja, od pustog nadvikivanja, od hrzanja konja, od mukanja krava i svirke motornih vozila koja bi zacijelo htjela izići iz tog kaosa, a ne mogu, ljudi već nisu u stanju čuti i razumjeti jedan drugoga. Već se s raznih strana čuje i pucnjava. Pojedini odredi se formiraju spremni za borbu. Napetost postaje sve veća...« Ne mogavši naprijed, skupina vojnika i civila s kojom je bio o. Kolimbatović krenula je prema jugu uz obronke Karavanka sve do Savinje, pritoke Save. Njenom dolinom krenula je prema Logarskoj dolini namjeravajući kod perivoja Grintavca prijeći u Austriju, doživljavajući pri tome neugodnosti od domaćih mještana:

»Dok smo prilazili Savinjskom dolinom, koja je prilično napučena, nismo nailazili razumijevanje od strane Slovenaca. 'Ustaše! Izdajice svoga naroda!' - čuli su se povici s raznih strana. Neki nam ni vode nisu htjeli dati da se napijemo.«

● O. Drago Kolimbatović O.P.

Gorko iskustvo, divlji Bušmani i...

No, napori su ipak urodili plodom jer je skupini uspelo prijeći u Austriju, gdje su se okolnosti počele mijenjati vrtoglavo:

»Nedaleko od Eisenkappela vojska razapne sve svoje šatore u mladoj brezovoj šumi. Istom tada ustanovimo da među civilima ima četrdesetak svećenika, bogoslova i sjemeništaraca. Odlučimo poći u grad i tamo potražiti župnika. Ne sjećam se njegova imena, ali svi smo ga doživjeli kao vrlo plemenita i su-

sretljiva. Smjesta nam stavi na raspolaganje svoj golemi štagalj s obiljem sijena. Dade nam tri kazana i obavijesti nekoliko svojih vjernijih župljana o našem dolasku. Hrana je ubrzo počela stizati... Vrijeme provedeno u Eisenkappelu brzo je prohujalo; toliko brže koliko smo bili uvjereni da smo tu privremeno, dok ne bude uređen prihvatni logor u Klagenfurtu. 'Pokret, pokret!' odjekne priželjkivani glas... Otvoreni kamioni vozili su vrtoglavom brzinom. To je godilo i Jakšiću i meni. Nakon nekoliko desetaka kilometara takve vožnje, na prvom raskrižju, umjesto prema Klagenfurtu, kamioni krenu prema Bleiburgu. 'Izdaj! kriknemo obojica, a Jakšić će: 'Skočimo!' 'Jesi lud? Slomili bi se!' odgovorih. Ali i prije nego smo mogli bilo što poduzeti, uočimo da se za svakim kamionom ubacuje jedna trokolica s vojnikom naoružanim strojnicom i da bi svaki pokušaj bijega završio tragično. Kamioni se zaustave na golemoj, svježe pokosenoj livadi. Po njenim rubovima engleski vojnici leže uz mitraljeze okrenute prema nama. Ta sramotna predaja očito je morala biti izvršena po svim vojničkim propisima. Usljedio je gorko iskustvo koje smo mogli očekivati od divljih Bušmana, a ne od kulturnih Engleza. Njihovi vojnici, pod izlikom provjeravanja ne skrivamo li kakvo oružje,

izvršili su pravu pljačku. Oteli su svu zlatninu i sve dragocjenosti što su ih pojedinci nosili sa sobom, da im pri dolasku u strani svijet posluži kao daska spasa.« Na svu sreću, jedan je svećenik (za kojega o. Kolimbatović kaže: »navodno profesor Klarić«), očito svjestan što ih čeka, na pisacem stroju popisao cijelu »svećeničku« grupu. Uspio je nakon razgovora i uvjeravanja pridobiti visokoga engleskog časnika da svojim potpisom i žigom ovjeri sastavljeni popis, ostavivši mu kopiju: »Njega to ništa nije koštalo, a kao inteligentan čovjek sigurno je shvatio da će komunisti biti suzdržljivi kad se suoče s činjenicom da se u inozemstvu zna za svakoga od nas i da će se jednoga dana povesti pitanje o nama i našim životima.«

Pjesme u gluho doba noći

Slijedila je predaja partizanima i razdoblje, kako doslovce kaže, smrtnoga straha:

»Prava maltretiranja i ponižavanja započela su s našom predajom komunistima. Strpali su nas u vagona za prijevoz stoke i, naravno, izvana zatvorili. Vožnja preko Dravograda do Maribora, koja u normalnim uvjetima može trajati sat vre-

»Izvodili su i likvidirali grupu za grupom. Odvijalo se to u gluho doba noći. Najčešće su ih međusobno vezivali žicom i bacali u obližnju Dravu. A da bi se što manje čuli bolni jauci i zapomaganja tih nesretnika, partizani su se uz svirku harmonika derali i plesali razna kola, uglavnom istočne provenijencije, i uz to pucali iz raznog oružja.«

mena, oteglala se preko tri sata. Gotovo na svakoj stanici upadalo je po nekoliko partizana i partizanski u naše vagona i pljačkalo što se kome svidjelo. Kad više ništa nismo imali u svojim napećima, svlačili su s nas i odijela, a ostavljali nam svoje dronjke. Čak su nam skidali i cipele s nogu ukoliko su ocijenili da bi im po veličini mogle odgovarati... U Maribor smo stigli pred noć. Naoružanom pratnjom bili smo dovedeni u okruženje mariborskog 'botaničkog vrta'... U blato ne možeš sjesti, ali ni trajno biti na nogama. Udobrovoljim jednog stražara i pu-

sti me da se popnem na divlji kesten i do kraja otrgnem nekoliko grana koje su već ionako visjele slomljene od bomba. Tako smo nazmjenice malo sjedili, malo stajali. Noć je bila jezovita. Iz susjedne vojarnje (ako se ne varam, Kralja Petra Oslobodioca« - u kojoj su se, navodno, vršila preslušavanja - izvodili su i likvidirali grupu za grupom. Odvijalo se to u gluho doba noći. Najčešće su ih međusobno vezivali žicom i bacali u obližnju Dravu. A da bi se što manje čuli bolni jauci i zapomaganja tih nesretnika, partizani su se uz svirku harmonika derali i plesali razna kola, uglavnom istočne provenijencije, i uz to pucali iz raznog oružja.«

»Svećeničku« su skupinu potom u četiri »crne marice« s po dva naoružana vojnika partizani prevezli u nekadašnju »žensku kaznionicu« u Savskoj ulici u Zagrebu: »Naš četrdesetak iz Austrije i još drugih četrdesetak svećenika od nekud dopremljenih ugrurali su u tu konobu. Bili smo tako nabijeni da je samo polovica mogla čući, dok su ostali morali stajati na nogama. I tako smo se izmjenjivali sve do prekосуtra ujutro. Kroz to vrijeme ništa nam nisu dali ni jesti ni piti... Uzalud smo lupali, nitko se nije odazvao. Čak nas ni na zahod nisu puštali... U zatvorima svih režima najmučnija su preslušavanja. A jer se redovito vrše po noći, i to s reflektorima uperenim u lice, znaju biti ubitačna. Naravno, ispitivači se povremeno izmjenjuju, a žrtva ostaje ista. Jer koliko ispitivanje dulje potraje, toliko prije uspiju žrtvi slomiti volju za otpor. Kad im to pođe za rukom, žrtva je spremna priznati sve, i o sebi i o drugima. Ima ih koji, usprkos svemu, ostanu neslomivi. Takvi moraju računati i s batinanjem. To nije mimoišlo ni neke naše svećenike.«

Za o. Kolimbatovića Bleiburg završava tek nakon izlaska iz JNA, kamo je upućen s ostalim mladim članovima »svećeničke« skupine, dok su stariji završili na »narodnome sudu«. Nakon izlaska u travnju 1947. ubrzo je započeo novicijat u dubrovačkome dominikanskom samostanu i pripremu za svećeništvo. ■